



Saksframlegg

Arkivsak-dok. 24/27767-2
Saksbehandler Rachel Berglund

Utvalg	Møtedato
Fylkesutvalget	08.10.2024

Invitasjon til å gi innspill til stortingsmelding om bærekraftsarbeidet i Norge

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak

Fylkesutvalget vedtar at:

1. Agder fylkeskommune stiller seg bak regjeringens arbeid med å utforme en stortingsmelding om bærekraftsarbeidet Norge.
2. For fylkeskommunen er det særlig viktig å:
 - a. Avklare rollen til fylkeskommuner i forhold til kommuner og statsforvalter i bærekraftsarbeid som går på tvers av sektorer og kommunegrenser.
 - b. Sikre juridiske og økonomiske rammevilkår for kommunene til gjennomføring av vedtatt politikk på bærekraftsområdet.
 - c. Sikre det regionale forskningsnivået og åpne for flere utlysninger med regional vektning fra Norges forskningsråd.

Vedlegg

Invitasjon til innspillsmøter - stortingsmelding om bærekraftsarbeidet i Norge

Sammendrag

Fylkeskommunedirektøren støtter regjeringens initiativ til å utforme en stortingsmelding om bærekraftsarbeidet i Norge. Agder fylkeskommune har iverksatt flere tiltak som støtter opp om de tematiske områdene i innspillsprosessen, og ser positivt på muligheten til å bidra med erfaringer og innsikt i det nasjonale arbeidet. Innspillet er basert på Regionplan Agder 2030 og fremhever hvordan Agder fylkeskommune allerede arbeider mot disse målene.

Saksopplysninger

Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet inviterer til å gi innspill til den kommende stortingsmeldingen om bærekraftsarbeidet i Norge. Meldingen vil se på de områdene der Norge har størst forbedringspotensial, knytte disse opp til viktige samfunnsutfordringer, og etablere et felles kunnskapsgrunnlag på tvers av sektorer, forvaltningsmyndigheter og samfunnsaktører.

Stortingsmeldingen og innspillsprosessene innrettes etter fire tematiske områder:

- 1) Et trygt og bærekraftig velferdssamfunn
- 2) Grønn og inkluderende vekst og verdiskaping
- 3) Et motstandsdyktig lavutslippssamfunn
- 4) Bærekraftig byer og lokalsamfunn.

De tematiske områdene [har flere delmål](#). Regjeringen ber om at innspillet spesifiserer hva som kan være underliggende årsaker til at Norge har forbedringspotensial på de utvalgte områder og deres delmål, peke på viktige prioriteringsområder, hvordan fremme samarbeid og partnerskap samt gi eksempler på initiativer som har vært vellykket.

Vurderinger

[Regionplan Agder 2030](#) er et overordnet strategisk styringsdokument for utviklingen av hele Agder. Den ble vedtatt i 2019 og beskriver de viktigste utfordringene og mulighetene for landsdelen, et ønsket fremtidsbilde for 2030, og hva som skal til for å nå konkrete mål. Hovedmålet i Regionplan Agder 2030 er bedre levekår og lavere klimagassutslipp, og dette videreføres i revidert plan som skal behandles av fylkestinget denne høsten. Regjeringens arbeid med en stortingsmelding om bærekraftsarbeidet i Norge er i tråd med målene i Regionplan Agder 2030.

Agder fylkeskommune har jobbet målrettet med disse utfordringene gjennom flere år, både gjennom målrettede tiltak og gjennom systematisk samarbeid og nettverksbygging. Siden 2023 har 23 av 25 kommuner i Agder inngått [samarbeids- og utviklingsavtaler](#) med Agder fylkeskommune, og de to siste avtalene er på vei. Formålet er å prioritere målområder der man sammen skal gjøre en ekstra innsats. Den regionale samhandlingsstrukturen [#vårtagder](#) er regionens tverrsektorielle samhandlingsarena der samfunnsutfordringer og muligheter løftes i felleskap. Strukturen består av regionale møteplasser og ti fag- og støttenettverk. Dette er viktige verktøy for det regionale samarbeidet for å nå felles mål.

Etter fylkeskommunedirektørens vurdering er følgende innspill særlig viktige:

1. Fylkeskommunen har viktige samordningsfunksjoner med bakgrunn i rollen som regional samfunnsutvikler. Samtidig er statsforvaltnernes samordningsroller nært knyttet til rollen som iverksetter og bindeledd mellom stat og kommune, hvilket innebærer et ansvar for å ta initiativ til samordning som berører andre virksomheter innen den regionale stat. Etter fylkeskommunedirektørens vurdering vil det være formålstjenlig å drøfte grensedragningen mellom fylkeskommunen og statsforvaltnernes respektive samordningsroller i stortingsmeldingen, i den hensikt å sikre en tydelig ansvarsdeling og gode

rammer for samordning mellom forvaltningsnivåene innenfor den respektive region.

2. For å fremme bærekraftig utvikling av byer og lokalsamfunn er det viktig å jobbe på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer. Styrket samordning, som starter på departementsnivå, må prioriteres. Etter fylkeskommunedirektørens vurdering er det behov for tydeligere rammer for hvordan ulike hensyn som energi, natur, klima og sosiale utfordringer skal vektles innenfor begrensede ressurser. Herunder er det særlig viktig å sikre de juridiske og økonomiske rammevilkårene for kommunene til gjennomføring av vedtatt politikk på bærekraftsområdet.
3. Tilrettelegging for forskning er avgjørende for å sikre grønn omstilling av samfunnet. Agder konkurrerer svakt nasjonalt og internasjonalt, med kun to prosent av Norges FOU-aktivitet. [Regionale forskningsfond](#) er nedlagt, og Forskningsbasert innovasjon i regionene-programmet er svekket siden 2017. Etter fylkeskommunedirektørens vurdering må det regionale nivået prioriteres, og det må åpnes for flere utlysninger med regional vektning fra Norges forskningsråd.

Agder fylkeskommune har iverksatt eller vært støttespiller for flere tiltak som støtter opp om de fire hovedområdene i invitasjonen. Fylkeskommunedirektøren vil trekke frem følgende eksempler på tiltak som har vært vellykket i Agder:

1. Et trygt og bærekraftig velferdssamfunn

Regionplan Agder 2030 legger vekt på sosial bærekraft, inkludering og likestilling. Planen fremmer tiltak som reduserer sosial ulikhet, forbedrer levekår for utsatte grupper, og sikrer at alle innbyggere har tilgang til nødvendige tjenester. Dette inkluderer satsing på utdanning, helse, og kultur for å skape et inkluderende samfunn der alle kan delta og bidra.

Arbeidsdeltakelse som nøkkel

Agder fylkeskommune samarbeider med kommuner, arbeidsliv, universitet, sosiale entreprenører og NAV for å øke arbeidsdeltakelsen gjennom prosjekter og programmer i regionen, slik som [Flere i arbeid](#). Forskningsprosjektet [Ung support](#) skal kvalifisere ungdom for arbeidslivet ved å gi ny innsikt i effekten av tett, personlig og langvarig oppfølging av ungdom i risikosonen for utenforskap.

Mangfold og likestilling

Agder fylkeskommune er sekretariat for [Likestilt arbeidsliv](#), som er et sertifiseringsverktøy og digitalt kompetanseprogram for både private og offentlige virksomheter. Programmet er finansiert over statsbudsjettet og Standard Norge har invitert Likestilt arbeidsliv til å bidra i utviklingen av en nasjonal og internasjonal ISO-standard for sosial bærekraft.

Velferdsteknologi

Fagskolen i Agder og UiA samarbeider om et [nytt etter- og videreutdanningstilbud innen velferdsteknologi](#). Både ansatte med 3-årig helsebachelor (sykepleiere, ergoterapeuter, vernepleiere) og helsefagarbeidere med fagbrev vil få mulighet til å bli deltidsstudenter i fellesskap.

Regional koordineringsgruppe for e-helse

En sterk samhandlingskultur i Agder bidro til etableringen av [Regional koordineringsgruppe for e-helse](#) (RKG e-helse) i 2016. RKG e-helse skal blant annet bidra til å samordne og koordinere prosjekter og aktiviteter innen e-helse og velferdsteknologi, påse kommunal forankring i prosjekter av regional verdi, og

stimulere til at anskaffelser koordineres slik at volumet blir mer interessant for leverandørene. Et resultat av arbeidet er gjennomføringen av et [innovasjonspartnerskap for å utvikle sømløse velferdsteknologitjenester](#). 24 kommuner og Sørlandet sykehus HF (SSHF) er tilsluttet innovasjonspartnerskapet.

Kultur som innsatsfaktor

Fylkeskommunen stimulerer store kulturinstitusjoner, slik som [Kilden teater og konserthus](#), til å dele sin kompetanse ut i Agder. Dette gir kulturtilbud på mindre scener og bidrar til kompetanseheving lokalt.

2. Grønn og inkluderende vekst og verdiskaping

Agder fylkeskommune satser på grønn industri og sirkulær økonomi som viktige drivere for bærekraftig vekst. Regionplan Agder 2030 fremhever behovet for innovasjon og teknologiutvikling for å møte klima- og miljøutfordringer. Det legges til rette for etablering av grønn kraftforedlende industri og en sterk entreprenørskapskultur som bidrar til verdiskaping i hele regionen.

Sirkulærøkonomi

Agder fylkeskommune samarbeider med kommuner og næringsliv for å fremme overgangen til en sirkulær økonomi. [Agder symbiose](#) er et eksempel på et partnerskap som fremmer industriell symbiose i regionen, der fylkeskommunen har sekretariatet.

Grønn omstilling for virksomheter

Grønn omstilling i virksomheter er nødvendig for å ta ned klimagassutslipp i hele verdikjeden og sikre fremtidige arbeidsplasser. Nettverket [Klimapartnere](#), etablert i Arendal i 2009 med 8 virksomheter, har vokst til 60 bedrifter og kommuner i Agder og 400 partnere nasjonalt. Agder fylkeskommune har sekretariatet.

Fylkeskommunen har etablert [Verd AS](#), et felles næringsselskap som skal bidra med risikokapital for prosjekter med høy omstillingsevne. Alle kommuner i Agder er nå medarbeidere. Fylkeskommunen har også etablert [Driv As](#), et felles selskap der høy kompetanse på entreprenørskap skal bidra til omstilling. 21 kommuner deltar.

Digitaliseringsnettverk

[Digi Agder](#) er et nettverkssamarbeid mellom alle kommuner i Agder og Agder fylkeskommune og inngår i den regionale samhandlingsstrukturen. Agder fylkeskommune tilbyr i samarbeid med Digi Agder og Universitetet i Agder et [introduksjonskurs til kunstig intelligens](#). Slik bruker fylkeskommunen sin utviklerrolle til å stimulere kunnskap, samarbeid og innovasjon.

Kunstig intelligens

Agder har tatt en nasjonal lederrolle innen kunstig intelligens (KI) gjennom etableringen av [AgderKI](#), Norges eneste offentlig-privat-sandkasse for KI. Initiativet, som er et produkt av samarbeid mellom Digi Agder, Kristiansand kommune og [Egde](#), legger til rette for et sikkert og innovativt miljø hvor offentlig sektor og næringsliv kan lære, utforske og utvikle KI-teknologier sammen.

Ved [Center of Artificial Intelligence Research](#) utvikles det nå Tsetlinmaskiner. Dette er kunstig intelligens-teknologi med 1000 ganger raskere prosessering som samtidig bruker 10.000 ganger mindre energi enn annen kunstig intelligens.

Satsing på hydrogen/hydrogenfabrikk i Kristiansand

Med [fem kjente prosjekter under utvikling](#) ligger Agder i front innen hydrogen i Norge. Her bidrar Agder fylkeskommune gjennom satsingen [Invest in Agder](#), som

skal være bindeleddet mellom internasjonale/nasjonale investorer og regionale investeringstilbud.

Åpning av Norges første batterifabrikk

Morrow Batteries har åpnet Norges første batterifabrikk i Arendal. Statsminister Jonas Gahr Støre uttaler at Morrow på kort tid har klart å bli [den ledende batteriprodusenten i Europa](#).

3. Et motstandsdyktig lavutslippssamfunn

Regionplan Agder 2030 understreker viktigheten av å redusere klimagassutslipp og fremme bærekraftig arealbruk. Agder arbeider for å bli et lavutslippssamfunn gjennom tiltak som karbonfangst, grønn transport, arealregnskap og effektiv ressursbruk. Planen fremmer også samarbeid på tvers av sektorer for å sikre en helhetlig tilnærming til klima- og miljøutfordringer.

Klimabudsjett

Agder fylkeskommune har vedtatt klimamål i Regionplan Agder 2030. I [klimabudsjettet](#) legger Agder fylkeskommune frem klimamål, utslippsramme, faktiske utslipp (klimaregnskap) og tiltak for å redusere utslipp.

Areal- og naturregnskap

I 2022 presenterte Agder fylkeskommune [et helhetlig arealregnskap](#) som kunnskapsgrunnlag for ny regional planstrategi. Agder fylkeskommune deltar også i et KS-FoU-prosjekt om areal- og naturregnskap for kommunal planlegging, og prosjektet [Sammen om fremtidens arealprosesser](#) som utforsker nye tilnærminger til arealforvaltning og -planlegging for bærekraftig samfunnsutvikling i Listerregionen.

Nytt fylkeshus i Kristiansand

21. september åpnet Agder fylkeskommune nytt fylkeshus i Kristiansand. Det ble stilt krav til utbygger om at det i høy grad skulle være en utslippsfri byggeplass med innslag av fossilfrie maskiner. Fylkeshuset tilfredsstiller plusskravene, det vil si at det produserer mer energi enn bygget forbruker. Takene har solceller og det installeres batteribank for døgnutjevning av energitopper. Materialbruken er innovativ og CO2-gunstig. Fylkeshuset kobles til fjernvarme- og fjernkjøleløsning fra Agder Energi. Over [500 møbelenheter ble gjenbrukt](#).

Regionalt samarbeid for ivaretagelse av villreinens leveområder

Gjennom et samarbeid mellom Rogaland, Telemark og Vestland fylker er det utarbeidet en [regional plan for Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Setesdal Austhei](#) for ivaretagelse av villreinens leveområder. Heiplanen er forankret i de fire fylkene og 16 kommunene som inngår i Heiplanområdet, og følges i stor grad opp fra både kommunene og statlige organer. Utbygging skjer i all hovedsak utenfor nasjonalt villreinområde og hensynssone villrein. Samarbeid på tvers av kommunegrenser fungerer når staten bidrar med ressurser og vi har en gjensidig rolleforståelse mellom forvaltningsnivåene.

Samarbeid om livet i havet

[Bevar Raet](#) er et tversektorielt prosjekt som har for mål å ta vare på livet i havet i Agders marine nasjonalpark, slik at økosystemene blir styrket og mennesker kan høste bærekraftig av havet også i fremtiden. [Sammen om Skagerrak](#) er en regional satsing i Agder hvor forvaltning, forskning, frivillighet og næringsliv samarbeider for å sikre fremtidige muligheter for næring og rekreasjon i Skagerrak. Målet er å bevare marine naturverdier og sikre bærekraftig hav- og kystforvaltning.

4. Bærekraftige byer og lokalsamfunn

Attraktive og kompakte byer og tettsteder er sentrale i Regionplan Agder 2030. Planen legger vekt på å utvikle byer og lokalsamfunn som fremmer helse, trivsel og deltakelse. Dette inkluderer tiltak for å bevare naturmangfold, redusere klimagassutslipp, og sikre gode bomiljøer og møteplasser for alle innbyggere.

Overgang til nullutslipp for kollektivtransport

Som en av de [største satsingene i landet](#) er det nå 117 elektriske busser i drift i Agder. Moland park i Arendal [har ladeanlegg for 90 busser](#) og det pågår arbeid for ladeanlegg på Evje for 22 busser og Dalane i Kristiansand for 200 busser. I tillegg skal båttransporten i Kristiansand elektrifiseres. Gjennom en ny kontrakt med utgangspunkt i bussanlegget i Moland park skal over 90 prosent av rutemeterne kjøres med elbuss. Agder fylkeskommune tilbyr også støtte til reiselivsaktører som vil etablere et ladetilbud for reisende.

Agder kollektivtrafikk ble nominert til #kollektivprisen2022 for utviklingen av [Svipp-teknologien](#). AKT Svipp en samkjøringstjeneste dør-til-dør med dynamiske rutetider. Tjenesten kjører kun på bestilling fra brukere.

Drift og vedlikehold av fylkesveg

Agder fylkeskommune samarbeider med Universitetet i Agder om å [bruke kunstig intelligens til å måle endringer i stabilitet i broer](#). Prosjektet og kompetansemiljøet anerkjennes nasjonalt.

Bygningsvernssentre

Agder fylkeskommune har [etablert tre bygningsvernssentre i Agder](#). Sentrene stimulerer til å ta vare på bygg fremfor å rive, gjennom veiledning, kurs og kompetanseutvikling innenfor byggeskikk, bygningsvern og fartøyvern. Ved å ta vare på det vi allerede har fremfor å bygge nytt, er bygningsvern bærekraft i praksis.

Regionplan Agder 2030

Fylkeskommunedirektøren vurderer at regjeringens arbeid med en stortingsmelding om bærekraftsarbeidet i Norge er i tråd med målene i Regionplan Agder 2030. Dette innspillet viser hvordan Agder fylkeskommune allerede arbeider systematisk med de tematiske områdene som vil inngå i stortingsmeldingen. Stortingsmeldingen vil dermed støtte opp om en helhetlig og bærekraftig utvikling av regionen og bidra med kunnskap om hvordan vi kan nå målene i Regionplan Agder 2030.

Økonomiske konsekvenser

Saken har ingen økonomiske konsekvenser for Agder fylkeskommune.

Konklusjon

Fylkeskommunedirektøren støtter regjeringens initiativ og mener at arbeidet med stortingsmeldingen vil bidra med viktig kunnskap for å sikre en bærekraftig utvikling for hele regionen.

Kristiansand, 08.10.2024

Tine Sundtoft
Fylkeskommunedirektør

Anita Henriksen
fylkesdirektør